

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ Β' ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Αθήνα, 01-04-2022

Αριθ. Πρωτ. : 34193 - 01-04-2022

Ταχ. Δ/ση : Κάνιγγος 20
Ταχ. Κώδικας : 10677
Πληροφορίες : Δήμητρα Σιαχάμη
Τηλέφωνο : 210 3893478
Email : dsiachami@mindev.gov.gr

ΠΡΟΣ : ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ: Απάντηση σε ερώτηση κοινοβουλευτικού ελέγχου με θέμα «Χείρα βοήθειας στην Ελληνική Γαλακτοβιομηχανία».

Σχετ.: Το με αριθ. πρωτ. 31347/23.03.2022 έγγραφο του Γραφείου Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Υπηρεσίας Συντονισμού με θέμα «Κοινοβουλευτικός Έλεγχος», με το οποίο μας διαβιβάστηκε η με αριθ. πρωτ. 4104 και με ημερομηνία κατάθεσης 22/03/2022 ερώτηση του βουλευτή Ν. Ημαθίας κ. Λάζαρου Τσαβδαρίδη.

Σε απάντηση των με αριθ. (2) και (3) υποερωτημάτων της εν θέματι ερώτησης κοινοβουλευτικού ελέγχου και κατά λόγο αρμοδιότητας, λαμβανομένων υπόψη ότι αφενός η συμβατική δράση της Δημόσιας Διοίκησης διέπεται από την αρχή της νομιμότητας, αφετέρου ο ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (Προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147) θεσπίζει κατ' εξοχήν κανόνες δημοσίας τάξεως (αναγκαστικού δικαίου), θέτουμε υπόψη σας τα κατωτέρω διαλαμβανόμενα:

Α. Όσον αφορά την **αναπροσαρμογή του συμβατικού τιμήματος λόγω «έκτακτων περιστάσεων»**, λεκτέα είναι τα κάτωθι:

Κατ' αρχήν, όπως συνάγεται από τις διατάξεις των παραγράφων 2 στοιχ. θ' και 9 του άρθρου 53 του ν. 4412/2016, στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμήθειας αγαθών δύναται να συμπεριληφθεί στα έγγραφα της σύμβασης **όρος περί αναπροσαρμογής της τιμής**, στις περιπτώσεις εκείνες που ο προβλεπόμενος χρόνος παράδοσης των αγαθών υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες. **Στα έγγραφα της σύμβασης, δε, υποχρεωτικά καθορίζονται με σαφήνεια ο τύπος, ο τρόπος και οι προϋποθέσεις της αναπροσαρμογής.** Συναφώς, στην παράγραφο 1 περ. α' του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις **τροποποίησης σύμβασης κατά τη διάρκεια εκτέλεσής της** – και δη ανεξαρτήτως χρηματικής αξίας – που εδράζεται σε **σαφείς, ακριβείς και ρητές ρήτρες αναθεώρησης, οι οποίες προβλέπονται στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης** (π.χ. αναλυτικό τεύχος διακήρυξης, προκήρυξη σύμβασης κ.λπ.). Ειδικά, όσον αφορά τις ρήτρες αναθεώρησης τιμών, **θα πρέπει να προβλέπεται στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης το ποσοστό αναπροσαρμογής των τιμών ή η μέγιστη αξία αναπροσαρμογής τους.** Διότι, σε διαφορετική περίπτωση, πρόκειται για ουσιώδη τροποποίηση κατά την έννοια της παραγράφου 4 περ. β' του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, αφού ανατρέπεται η οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση.

Έτερη περίπτωση επιτρεπτής **τροποποίησης σύμβασης κατά τη διάρκεια εκτέλεσής της** είναι εκείνη που προβλέπεται από την παράγραφο 1 περ. γ' του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και οφείλεται σε **απρόβλεπτες για την επιμελή αναθέτουσα αρχή περιστάσεις**, χωρίς όμως οποιαδήποτε αύξηση της τιμής να υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης. Η έννοια «**απρόβλεπτες περιστάσεις**», όπως έχει ερμηνευτεί από το Δ.Ε.Ε. και τα εθνικά δικαστήρια, καταλαμβάνει **έκτακτα και ασυνήθιστα γεγονότα**,

τα οποία δεν ανάγονται στον χρόνο κατάρτισης της σύμβασης και αντικειμενικά δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες και τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής, είναι ανεξάρτητα της βούλησης της αναθέτουσας αρχής και δεν πρέπει να προκύπτουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας αυτής.

Για παράδειγμα, έχει κριθεί (ΝΣΚ Γνμδ 106 και 172/2019) ότι, κανονιστική μεταβολή που αφορά σε αύξηση του κατώτατου μισθού - ημερομισθίου, που εμφίλοχώρησε κατά τη διάρκεια εκτέλεσης σύμβασης παροχής υπηρεσιών φύλαξης ή καθαρισμού, συνιστά *«απρόβλεπτη περίπτωση»*, που επιτρέπει, υπό τις προϋποθέσεις της περ. γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, την τροποποίηση της σύμβασης με αναπροσαρμογή του τιμήματος, προς κάλυψη του ελάχιστου εργατικού κόστους. Μάλιστα, στις ανωτέρω περιπτώσεις έχει γίνει δεκτό ότι, ρήτρα περί μη αναπροσαρμογής της τιμής, που τυχόν εμπεριέχεται στα έγγραφα της σύμβασης, θα πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα του άρθρου 200 του ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο : *«Οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη»* και το οποίο, εν προκειμένω, εφαρμόζεται συμπληρωματικά με τις διατάξεις του ν. 4412/2016 και τους όρους της σύμβασης (βλ. άρθρο 129 του ν. 4412/2016).

Β. Όσον αφορά τη μη έκπτωση αναδόχου και τη μη επιβολή σε βάρος του κυρώσεων λόγω *«ανωτέρας βίας»*, λεκτέα είναι τα κάτωθι:

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 203 του ν. 4412/2016, όταν συντρέχουν λόγοι *«ανωτέρας βίας»*, ο ανάδοχος δεν κηρύσσεται έκπτωτος, ούτε επιβάλλονται σε βάρος του κυρώσεις (όπως κατάπτωση εγγύησης συμμετοχής ή καλής εκτέλεσης, καταλογισμός διαφέροντος κ.λπ.), μολονότι δεν προσήλθε για την υπογραφή του συμφωνητικού εντός της τασσόμενης προθεσμίας ή αθέτησε τις συμβατικές του υποχρεώσεις ή δεν συμμορφώθηκε με τις γραπτές εντολές της υπηρεσίας ή δεν παρέδωσε τα αγαθά εντός του συμβατικού χρόνου ή του χρόνου παράτασης που του χορηγήθηκε. Ως *«ανωτέρα βία»*, δε, θεωρείται κάθε **γεγονός τυχαίο και απρόβλεπτο που δεν δύναται να αποτραπεί ακόμα και με μέτρα άκρας επιμέλειας** και εξαιτίας του οποίου εμποδίζεται κάποιος να τηρήσει νόμιμη ή συμβατική υποχρέωση, έστω και εάν καταβάλλει τη δέουσα επιμέλεια και πρόνοια. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 204 του ν. 4412/2016, ο ανάδοχος που επικαλείται *«ανωτέρα βία»* υποχρεούται, εντός είκοσι (20) ημερών από τότε που συνέβησαν τα περιστατικά που συνιστούν *«ανωτέρα βία»*, να αναφέρει εγγράφως αυτά και να προσκομίσει στην αναθέτουσα αρχή τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία.

Στο σημείο αυτό, κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί ότι, η κρίση περί του εάν η διεθνής ενεργειακή κρίση, με τις συνεπακόλουθες συνέπειες στις τιμές πρώτων υλών κ.λπ., συνιστά *«απρόβλεπτη περίπτωση»* κατά την έννοια του άρθρου 132 παράγραφος 1 περ. γ' ή *«ανωτέρα βία»* κατά την έννοια του άρθρου 203 παράγραφος 3 του ν. 4412/2016, ανάγεται στην **αποκλειστική και κυριαρχική αρμοδιότητα της αναθέτουσας αρχής**, δια των αρμοδίων οργάνων της (γνωμοδοτικό και αποφαινόμενο). Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων από τις αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη φειδώ και **κατόπιν αιτιολογημένης, ad hoc, αξιολόγησης και στάθμισης των πραγματικών περιστατικών**, προκειμένου για την υπαγωγή τους στις αόριστες νομικές έννοιες *«απρόβλεπτες περιστάσεις»* και *«ανωτέρα βία»*.

Τέλος, με την επιφύλαξη των άρθρων 288 και 388 του ΑΚ, ο ν. 4412/2016 δεν προβλέπει απαλλαγή του αναδόχου από την υποχρέωση εκπλήρωσης των συμβατικών του υποχρεώσεων. Κατά τα λοιπά, δικαίωμα μονομερούς λύσης της σύμβασης αναγνωρίζεται υπέρ της αναθέτουσας αρχής στις περιπτώσεις του άρθρου 133 του ν. 4412/2016.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνιση.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος του Τμήματος Εξυπηρέτησης
Κοινού και Πρωτοκόλλου

κ.α.α.
ΚΑΣΙΜΗ ΛΑΜΠΡΙΝΗ

ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο κ. Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων.
2. Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα Εμπορίου.
3. Γραφείο κ. Προϊστάμενου Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων.
4. Διεύθυνση Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Υποστήριξης.
5. Τμήμα Β' Νομικής Υποστήριξης Δημοσίων Συμβάσεων.